

Handläggare
Sara Rydeman

Datum
2018-04-03

Diarienummer
2015/002223

Plan- och byggnadsnämnden

Miljöbedömning för detaljplan för kvarteret Vinghästen m.fl.

Särskild sammanställning

I enlighet med Miljöbalken 6 kap § 16 ska en särskild sammanställning tas fram när en miljöbedömning gjorts enligt Miljöbalken 6 kap § 11 i detaljplanprocessen. Handlingen sammanfattar:

1. Hur miljöaspekterna har integrerats i planen.
2. Hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats.
3. Skälen till att planen har antagits istället för de alternativ som varit föremål för överväganden och
4. De åtgärder som avses vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför.

Bakgrund

Utvecklingen av Ulleråker till en ny stadsdelsnod i Uppsala ligger i linje med kommunens översiktsplan och den fördjupade översiktsplanen för Södra Staden. Kommunstyrelsen godkände *Planprogram för Ulleråker* den 6 april 2016. Detaljplanen för kv. Vinghästen har varit på samråd under sommaren 2016 och granskning under hösten 2017. Planen bereds för godkännande i plan- och byggnadsnämnden och antagande i kommunfullmäktige under våren 2018.

Planen möjliggör den första utbyggnadsetappen inom programområdet Ulleråker tillsammans med detaljplan för kvarteret Sagan m.fl. (dnr 2014-508). Ett genomförande av planen ska sträva mot att uppnå målen om god stadsmiljö, hållbara vardagsresor och god vattenmiljö i enlighet med planprogrammet för Ulleråker. Detaljplanen medger en utbyggnad av sex kvarter med cirka ca 950 bostäder och ca 9 000 m² lokaler för offentlig och kommersiell service, en fristående förskola samt två så kallade mobilitetshus som tillsammans ger utrymme för ca 1 200 bilparkeringsplatser. Planen ger förutsättning för den första utbyggnadsetappen av Kunskapsspåret samt Ulleråkers centrala torg med hållplats för kollektivtrafikens stomlinje. Planen ger utrymme för en ombyggnad av Dag Hammarskjölds väg, vars gaturum är av riksintresse för kulturmiljövården, samt en längsgående park.

I samband med upprättande av samrådshandling för detaljplanen gjordes en bedömning av vilka aspekter som kan leda till betydande miljöpåverkan. Dessa aspekter bedömdes vara vattenkvalitet (grund- och ytvatten), naturmiljö, kulturmiljö, landskaps- och stadsbild. De aspekter som

tillsammans bedömdes kunna ge betydande miljöpåverkan var trafikbuller, luftkvalitet, markföroreningar och rekreation. Under arbetets gång har aspekterna buller och luftkvalitet utretts och avfärdats avseende dess sannolikhet att ge betydande miljöpåverkan. Inför granskning har planens förutsättningar för social hållbarhet fördjupats i en social konsekvensanalys, där aspekten rekreation behandlats.

Kommunen har upprättat en miljökonsekvensbeskrivning för planen som reviderats efter samråd och granskning. För två aspekter kvarstår risk för betydande miljöpåverkan även efter revideringar av förslaget, dessa är naturmiljö och kulturmiljö. Planen bedöms inte medföra negativa konsekvenser för grund- eller ytvatten.

Inkomna synpunkter under planskedet avseende miljöbedömningen har i huvudsak behandlat:

- Risker för Uppsalaåsens grundvattentäkt.
- Exploateringens storlek, omfattning och utformning.
- Förhållningssätt till natur- och kulturmiljövärden samt riksintressen.
- Kritik mot planerad trafikkapacitet och mobilitetslösningar.

Se samrådsredogörelser och utlåtanden för ytterligare beskrivning av inkomna yttranden.

Sammanfattning av hur miljöbedömningen och yttrandena har påverkat förslaget

Arbetet med miljöbedömningen har skett parallellt med detaljplanarbetet. Övergripande förändringar har gjorts i strukturplanen för Ulleråkers programområde, som i sin tur påverkat detaljplanen. Ett betydande arbete har lagts på framtagande av ett fördjupat kunskapsunderlag, främst gällande grund- och ytvatten.

Grundvatten

Uppsala stad är till stor del belägen på grundvattenförekomsten Uppsalaåsen-Uppsala. Planområdet är lokaliserat inom grundvattenförekomstens avrinningsområde, direkt väster om gränsen för själva grundvattenförekomsten. Länsstyrelsen meddelade i samrådsskedet att detaljplanen med tillhörande underlag inte medger annan bedömning än att ett genomförande innebär en oacceptabel risk för att grundvattenförekomstens status försämras. Därmed att den motverkar arbetet med att nå god grundvattenstatus i Uppsalaåsen vilket långsiktigt riskerar att försämra Uppsalas dricksvattenförsörjning och människors hälsa.

Kommunens förvaltningar och bolag har efter samråd tagit fram en riskanalys för hela Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde med riktlinjer för att säkra stadens grundvatten. Därtill en fördjupad riskanalys specifikt för Ulleråker följt av en strategi- och handlingsplan med riskreducerande åtgärder. Kommunen kan konstatera att aktuell detaljplan har utformats enligt riktlinjerna och att den föreslagna handlingsplanen inklusive skyddsåtgärder väl uppfyller kraven på omfattande utredning och långtgående skyddsåtgärder. Kommunen bedömer att planen därmed bidrar till att uppfylla miljökvalitetsnormen.

Planförslaget möjliggör infiltration av rent dagvatten, vilket är viktigt för grundvattenbildning, och förhindrar att smutsigt dagvatten, såsom vägdayvatten, infiltrerar i åsen. I detaljplanen styrs riskreducerande åtgärder genom:

- reglering av markanvändning som innebär förbud mot miljöfarlig verksamhet.
- bestämmelser om släckvattenzoner och krav på tekniska lösningar för säker hantering av dagvatten.
- placering av mobilitetsanläggningar, utformning av gator och gatunät samt reglering av mark för kollektivtrafik.

Kommunen har under planarbetet tagit fram en strategi- och handlingsplan samt åtgärdsplan för mobilitet med syfte att minimera risker för grundvattnet kopplade till trafikolyckor.

Natur- och kulturhistoriska miljöer

Kommunen har efter samråd gjort övergripande justeringar i strukturplanen för Ulleråkers programområde som direkt och indirekt påverkat detaljplanen. Justeringarna har minskat fragmentering av natur-, kultur- och rekreationsmiljöer samt möjliggjort större hänsynstagande till Ulleråkers riksintressanta institutionsmiljö. Kronparken utgör ett kärnvärde i riksintresset för kulturmiljövården som tidigare kunglig jaktpark. För naturmiljön innebär den justerade strukturplanen att avsevärt fler träd kan sparas i det s.k. Tallstråket, en prioriterad länk i tallnätverket som sammanbinder två föreslagna naturreservat, Kronparken och Årike Fyris (kronåsen). Detaljplanen har påverkats i fråga om:

- ny sträckning av kollektivtrafikstråket genom planområdet vilket påverkat planens utformning och kvartersstruktur.
- kvartersstrukturen har brutits upp för att skapa bättre ljusförhållanden, rörelsemöjligheter och platsbildningar.
- ny form och placering av Vinghästtorget längre ifrån Ulleråkers begravningsplats och med bättre koppling till Asylenområdet.
- utökat planområde med en friliggande förskola på egen tomt mot Ulleråkersvägen.
- sänkta bebyggelsehöjder mot Ulleråkersvägen för ett bättre möte med Asylenområdet och mindre skuggning av befintlig bebyggelse.
- grönska på kvartersmark styrs genom grönytefaktor vilket regleras genom markavtal mellan byggherre och kommun istället för i plankartan.
- bestämmelser för bebyggelse längs Dag Hammarskjölds väg som ska utformas med respekt för gaturummets riksintressanta karaktär.
- ny bestämmelse om marklov för att fälla särskilt skyddsvärda träd i parkbården längs Dag Hammarskjölds väg samt krav på ersättning av träd med samma art och proveniens.
- höga byggnader som blir synliga över träden har samlats utifrån dess siluettverkan för landskapsbilden sedd från öster. Byggnaderna regleras i planen beträffande volymhantering, färg- och materialval.

Motivering till avfärdandet av alternativa utformningar av planen

I miljökonsekvensbeskrivningen har planförslaget jämförts med ett nollalternativ samt ett avfärdat alternativ som avser samrådsförslaget i planprogrammets struktur. Samrådsförslaget avfärdades på grund av negativa effekter för stadsmiljö, boendemiljö och kulturhistoriska värden. Torgets utdragna form och placering mellan de stora kvarteren saknade koppling till befintlig struktur. Torgets närhet till Ulleråkers begravningsplats påverkade dess lugna kulturhistoriska miljö negativt. Planområdet rymde inte tillräckligt antal förskoleplatser med tillfredställande kvalitet. Förslaget svarade inte upp mot den tänkta linjedragningen av kollektivtrafikstråket i Ultunaområdet.

Illustrerad plankarta från samråd.

Illustrerad plankarta inför antagande.

Uppföljning och övervakning

Kommunen ansvarar för, och samordnar, miljöövervakning för planens genomförande och följer upp föreslagna utredningar, åtgärder och anpassningar. Planen medför en väsentlig ändring av naturmiljön vilket innebär samråd med Länsstyrelsen enligt Miljöbalken 12:6. Samrådet har inletts och följs upp under projektets gång.

Åtgärdsplaner och kvalitetsprogram

Planerad riskhantering för grundvattentäkten beskrivs i strategi- och handlingsplan för riskreducerande åtgärder för grundvatten i Ulleråker. I den tydliggörs kontroll och uppföljning av vattenhantering i kommande bygg- och anläggningskede samt förvaltnings- och driftskede. På samma sätt beskrivs planerade åtgärder för mobilitet i tillhörande strategi- och handlingsplan samt åtgärdsplan (specifik för dp Kv. Vinghästen m.fl). Natur- och kulturmiljöfrågor hanteras övergripande i ett kvalitetsprogram med syftet att styra gestaltning och utformning av den fysiska miljön. Programmet riktar sig både till utförare av allmän plats och kvartersmark i etapp 1 (Dp Kv. Vinghästen m.fl samt dp för Kv. Sagan m.fl).

Miljöstyrningsplan

Kommunen föreslås upprätta en miljöstyrningsplan för den första utbyggnadsetappen som stöd till projekteringsledare och bygglidare i arbetet med kontroll och uppföljning. Miljöstyrningsplanen ska säkra lagkrav och projekt mål som berör vatten, natur och kultur genom att samordna de aktiviteter som lyfts fram i handling- och åtgärdsplaner så att dessa utförs i tid inför och under genomförandeskedet.

Sara Rydeman

2018-04-03